Data: 27 października 2017
ESMA32-63-340

PUBLICZNE STANOWISKO

Europejskie wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok 2017 sporządzonych zgodnie z MSSF

Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) wydaje co roku publiczne stanowisko, które określa europejskie wspólne priorytety nadzorcze w celu wspierania spójnego stosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), zgodnie z Wytycznymi ESMA w sprawie nadzoru nad informacją finansową[1]. ESMA, wspólnie z europejskimi krajowymi organami nadzoru (dalej: "organami nadzoru"), zidentyfikowała zagadnienia dotyczące sprawozdawczości finansowej, na które notowane spółki oraz ich biegli rewidenci powinni zwrócić szczególną uwagę sporządzając i badając sprawozdania finansowe za rok 2017. Oprócz tych wspólnych priorytetów, organy nadzoru mogą ustalić dodatkowe krajowe priorytety nadzorcze odnoszące się do innych właściwych zagadnień. Niniejsze stanowisko zwraca również uwagę na pozostałe zagadnienia związane z przygotowaniem rocznych sprawozdań finansowych za rok 2017.

Monitorując i oceniając stosowanie wszystkich odpowiednich wymogów MSSF, ESMA, wspólnie z organami nadzoru, będzie zwracać szczególną uwagę na te wspólne priorytety. Organy nadzoru będą nadal koncentrować się na istotnych zagadnieniach w sprawozdaniach finansowych, które są właściwe z punktu widzenia danego emitenta objętego analizą. Jeżeli podczas analizy zostaną wykryte istotne nieprawidłowości, organy nadzoru podejmą odpowiednie działania korygujące, a ESMA przedstawi później wnioski w swoim Raporcie.

Wspólne priorytety nadzorcze na koniec 2017 roku są następujące:

1. Ujawnienia dotyczące oczekiwanego wpływu implementacji nowych standardów w okresie ich początkowego zastosowania (tzn. MSSF 9 *Instrumenty finansowe,* MSSF 15 *Przychody z umów z klientami* i MSSF 16 *Leasing);*
2. Szczególne kwestie dot. ujęcia, wyceny i ujawnień wynikających z MSSF 3 *Połączenia jednostek;*
3. Szczególne kwestie wynikające z MSR 7 *Sprawozdanie z przepływów pieniężnych.*

ESMA i organy nadzoru wybrały ww. priorytety w związku z przewidywanymi znaczącymi zmianami, jakie wprowadzą nowe wymogi do obecnej praktyki rachunkowości oraz kwestiami zidentyfikowanymi w ramach analizy sprawozdań finansowych. W świetle ich ciągle aktualnego charakteru, ESMA, wspólnie z organami nadzoru, będzie nadal oceniać odpowiednie zagadnienia monitorowane w latach poprzednich. Obejmują one, na przykład, prezentację wyników finansowych[2] oraz ujawnienia dotyczące wpływu decyzji Zjednoczonego Królestwa o opuszczeniu Unii Europejskiej (Brexit). W odniesieniu do pozostałych części rocznych raportów finansowych, ESMA podkreśla wymagania w zakresie ujawnień informacji niefinansowych oraz Wytyczne ESMA w sprawie Alternatywnych Pomiarów Wyników[3].

[1] Wytyczne: Wytyczne ESMA w sprawie nadzoru nad informacją finansową, ESMA, 28 października 2014 r.
[2] Stanowisko: Europejskie wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok 2016, ESMA, 28 października 2016 r.
[3] Wytyczne: Wytyczne ESMA w sprawie Alternatywnych Pomiarów Wyników, ESMA, 5 października 2015 r.

1. *Ujawnienia dotyczące oczekiwanego wpływu implementacji nowych standardów w okresie ich początkowego zastosowania*

ESMA podkreśla potrzebę zapewnienia wysokiej jakości implementacji nowych standardów wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), które nie są jeszcze obowiązkowo stosowane oraz ujawniania ich oczekiwanego wpływu na sprawozdania finansowe w okresie ich początkowego zastosowania, zgodnie z wymogami MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*. Prawdopodobnie będzie miało to szczególne znaczenie w odniesieniu do MSSF 9 i MSSF 15, które zaczną obowiązywać z dniem 1 stycznia 2018 r. oraz MSSF 16 obowiązującym od 1 stycznia 2019 r., z możliwością wcześniejszego zastosowania pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

ESMA opublikowała oddzielne stanowiska na temat implementacji MSSF 9[4] i MSSF 15[5] w 2016 roku, które powinny być wzięte pod uwagę w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok 2017. W roku 2017 ESMA przeprowadziła analizę[6] rocznych sprawozdań finansowych za rok 2016 i śródrocznych sprawozdań finansowych za rok 2017 w celu oceny informacji przekazanych przez emitentów użytkownikom w zakresie implementacji MSSF 9 i MSSF 15. Podczas gdy ESMA zidentyfikowała przypadki wysokiej jakości ujawnień dotyczących implementacji nowych standardów, praktyka różniła się w zakresie szczegółowości przedstawionych informacji. ESMA oczekiwała wyższego poziomu ujawnień w odniesieniu do ilościowego wpływu nowych standardów. Chociaż może to odzwierciedlać różne stopnie zaawansowania implementacji nowych standardów i wynikający z tego brak pewności co do dokładności dostępnych informacji, może to także wskazywać na niski poziom przejrzystości implementacji na krótko przed zastosowaniem MSSF 9 i MSSF 15, zwłaszcza w śródrocznych sprawozdaniach finansowych.

ESMA oczekuje, że specyficzne dla danego podmiotu ilościowe i jakościowe ujawnienia w zakresie zastosowania nowych standardów będą zapewniane zgodnie z paragrafem 30 MSR 8. Z uwagi na to, że roczne sprawozdania finansowe za rok 2017 zostaną opublikowane po wejściu w życie wymogów MSSF 9 i MSSF 15 (i MSSF 16, jeżeli zostanie przyjęty wcześniej), ESMA oczekuje, że emitenci zasadniczo zakończą już prowadzone przez siebie analizy w zakresie implementacji. Dlatego też ESMA oczekuje, że wpływ początkowego zastosowania nowych standardów będzie znany lub wiarygodnie oszacowany w momencie sporządzania sprawozdań za rok 2017, w związku z czym powinien zostać ujawniony. Zdaniem ESMA takie ujawnienie powinno obejmować dostatecznie szczegółowe informacje na temat: (i) wyboru zasad (polityki) rachunkowości, których zastosowania się oczekuje, w tym tych dotyczących podejścia do okresu przejściowego i wykorzystania praktyki; oraz (ii) kwoty oraz charakteru oczekiwanego wpływu w porównaniu do uprzednio rozpoznanych wartości. Podczas objaśniania wpływu, emitenci, którzy według oczekiwań znajdą się pod znacznym wpływem nowych standardów są zachęcani do zapewnienia informacji finansowych umożliwiających analitykom oraz innym użytkownikom aktualizację ich modeli.

ESMA podkreśla również, że zgodnie z paragrafem 31 MSR 8 emitenci powinni rozważyć ujawnienie charakteru przyszłej zmiany zasad (polityki) rachunkowości. Podczas przedstawiania tego ujawnienia, ESMA zaleca, aby emitenci koncentrowali się na ujawnieniu specyficznego dla danego podmiotu zwięzłego

---

[4] *Statement: Issues for consideration in implementing IFRS 9 Financial Instruments, ESMA, 10 November 2016*
(Stanowisko ESMA ws. zagadnień do uwzględnienia przy implementacji MSSF 9 Instrumenty finansowe" , ESMA, 10 listopada 2016 r.)

[5] *Statement: Issues for consideration in implementing IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers, ESMA, 20 July 2016*
(Stanowisko ESMA ws. zagadnień do uwzględnienia przy implementacji MSSF 15 "Przychody z umów z klientami", ESMA, 20 lipca 2016 r.)

[6] *Summary of Findings: Results of the fact-finding exercise on disclosure of the impact of the new accounting standards in the 2016 annual and 2017 interim IFRS financial statements, ESMA, 27 October 2017*
(Wyniki analizy ESMA nt. wpływu nowych standardów rachunkowości (MSSF 9 i MSSF 15) w sprawozdaniach za rok obrotowy 2016 oraz śródrocznych sprawozdaniach finansowych za I półrocze 2017 r., ESMA, 27 października 2017 r.)

opisu zmian wprowadzonych przez nowe standardy oraz, tam gdzie określone wybory są dozwolone przez standardy, na ujawnieniu których wyborów podmiot dokonał, dzięki temu umożliwiając użytkownikom ocenę wpływu. Przedstawiając te ujawnienia, emitenci nie powinni jedynie powtarzać wymagań standardów, ale powinni również unikać ryzyka przeładowania sprawozdań finansowych ujawnieniami o charakterze szablonowym które nie spełniają celu sprawozdań finansowych. Szczegółowe zalecenia dotyczące poszczególnych standardów, a w przypadku MSSF 9 również szczególne zagadnienia dla różnych rodzajów podmiotów, zostały ujęte w Załączniku do niniejszego Stanowiska. Wreszcie, ESMA zachęca emitentów do monitorowania dyskusji RMSR/Komitetu ds. Interpretacji MSSF (IFRS IC) odnośnie zagadnień implementacji nowych standardów, a zwłaszcza MSSF 9.

2. Szczególne kwestie dotyczące ujęcia, wyceny i ujawnień wynikających z MSSF 3 Połączenia jednostek

W 2014 roku ESMA opublikowała swój raport[7] w zakresie analizy stosowania wymogów MSSF 3. W raporcie zwrócono uwagę na pewne zagadnienia wynikające z zastosowania MSSF 3, które, zważywszy na ostatnie działania nadzorcze, wciąż pozostają aktualne. Dlatego też ESMA zwraca uwagę emitentów na podejście do następujących kwestii: wartości niematerialne, korekty w trakcie okresu wyceny, okazyjne nabycie, obowiązkowe wezwanie (*mandatory tender offer* – MTO), połączenie jednostek znajdujących się pod wspólną kontrolą (*business combination under common control* – BCUCC), płatności warunkowe oraz ujawnienia dotyczące wartości godziwej.

ESMA zaleca emitentom zapewnienie spójności pomiędzy założeniami stosowanymi do wyceny wartości niematerialnych w wartości godziwej przy alokacji ceny nabycia (*purchase price allocation* – PPA) w połączeniach jednostek a założeniami stosowanymi do badania utraty wartości a także dla określenia okresów użyteczności stosowanych przy amortyzacji. ESMA przypomina również emitentom o znaczeniu przeprowadzania analizy wartości niematerialnych zgodnie z kryterium możliwości wyodrębnienia przewidzianym w paragrafie B33 MSSF 3 i o ujawnieniu, w stosownych przypadkach, znaczących subiektywnych ocen stanowiących podstawę do wywnioskowania, że wyodrębnienie wartości niematerialnych było uzasadnione.

ESMA zwraca uwagę emitentów na wymogi wynikające z MSSF 3 w zakresie korekty do wartości godziwej w okresie wyceny. Jeżeli początkowe rozliczenie połączenia jednostek jest niekompletne na koniec okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło połączenie jednostek, paragraf B67 MSSF 3 wymaga, aby emitenci ujawniali ten fakt i przedstawili przybliżone kwoty dotyczące aktywów, pasywów, udziałów niekontrolujących lub składników zapłaty. Ponadto, emitenci powinni ujawnić przyczyny, ze względu na które początkowe rozliczenie połączenia jednostek jest niekompletne, a także charakter i kwotę korekt w okresie wyceny ujętych w okresie sprawozdawczym.

ESMA podkreśla, że kolejny kluczowy obszar zastosowania wymogów MSSF 3 dotyczy istnienia okazyjnego nabycia i pojawienia się wynikającego z niego zysku. MSSF 3 uznaje takie sytuacje za sporadyczne, a paragraf 36 MSSF 3 podaje wskazówki dotyczące kroków, które należy podjąć przed ujęciem zysku z okazyjnego nabycia. ESMA oczekuje, ze emitenci zapewnią ujawnienia wymagane przez paragraf B64 (n) MSSF 3, w tym informacje na temat racjonalnych przesłanek transakcji skutkującej ujęciem zysku. ESMA zachęca emitentów aby przy dokonywaniu tego ujawnienia wskazali, w jaki sposób aktywa i pasywa zostały ponownie ocenione, włączając, w stosownych przypadkach, informacje na temat

[7] *Summary of Findings: Results of the fact-finding exercise on disclosure of the impact of the new accounting standards in the 2016 annual and 2017 interim IFRS financial statements, ESMA, 27 October 2017*
(Raport ESMA ws. stosowania wymogów dot. rachunkowości w zakresie połączeń jednostek w sprawozdaniach finansowych, ESMA, 16 czerwca 2014 r.)

tego, że zysk jest wynikiem zastosowania zwolnień określonych w MSSF 3 w zakresie wyceny poszczególnych pozycji (np. rezerw na restrukturyzację) oraz powody takiej sytuacji.

ESMA zwraca również uwagę emitentów na analizę niezbędną do zidentyfikowania, czy część zapłaty otrzymanej w ramach połączenia jednostek kwalifikuje się jako zapłata warunkowa czy jako wynagrodzenie za usługi świadczone po połączeniu. ESMA zwraca w szczególności uwagę na fakt, że zgodnie z paragrafem B54 MSSF 3 zależy to od charakteru porozumienia. Jeżeli nie jest to jasne, paragraf B55 przedstawia wytyczne dla ustalenia czy porozumienia odnośnie warunkowych płatności na rzecz pracowników lub sprzedających udziałowców stanowią zapłatę warunkową w ramach połączenia jednostek, czy też są to oddzielne transakcje.

MSSF 3 nie odnosi się do rozliczenia w przypadkach, gdy wymagania regulacyjne zobowiązują emitenta do oferowania zakupu udziałów własnościowych udziałów niekontrolujących (zwykle określa się to jako MTO)[8]. MSSF 3 nie ma również zastosowania w przypadku BCUCC. Dlatego też ESMA oczekuje, że do momentu, gdy postępowanie MTO i BCUCC zostanie omówione przez RMSR, emitenci powinni konsekwentnie stosować zasady (politykę) rachunkowości wybraną zgodnie z paragrafami 10-12 MSR 8 i ujawniać je zgodnie z paragrafami 117 i 121-122 MSR 1.

Na koniec, jak wskazano w raporcie[9] na temat przeglądu w zakresie przeglądu zastosowania wymogów MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej,* ESMA wskazuje, że wymogi ujawnień określone w MSSF 13 w zakresie jednorazowych wycen w wartości godziwej odnoszą się jedynie do wycen następujących po początkowym ujęciu i tym samym nie dotyczą aktywów i pasywów ujmowanych w wartości godziwej w połączeniu jednostek. Jednakże ESMA przypomina emitentom, że informacje dot. założeń i technik wyceny zastosowanych w wycenie aktywów rzeczowych, pasywów i udziałów niekontrolujących nabytych w ramach połączenia jednostek są przydatne dla inwestorów. Dlatego też ESMA zachęca do takich ujawnień w świetle wymogów określonych w paragrafach 125-129 MSR 1. Pod tym względem, ESMA podkreśla, że samo odniesienie do polegania na zewnętrznych wycenach nie zapewnia wystarczającej przejrzystości w zakresie metodologii i stosowanych danych wejściowych.

3. Szczególne kwestie wynikające z MSR 7, np. rozliczanie zobowiązań wynikających z działalności finansowej

ESMA przypomina emitentom, że paragraf 44A MSR 7, dotyczący okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 lub później, wymaga ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę wynikających z działalności finansowej zmian zobowiązań, obejmujących zarówno zmiany wynikające z przepływów pieniężnych jak i zmiany wynikające z operacji o charakterze bezgotówkowym. Choć wymagane informacje można przedstawiać na różne sposoby, ESMA zachęca emitentów do korzystania z tabelarycznego formatu uzgodnień, pokazanego w przykładzie ilustrującym E do MSR 7.

Ponadto, ESMA podkreśla potrzebę przedstawienia specyficznych dla danego podmiotu zasad (polityki) rachunkowości, w ramach których instrumenty lub produkty finansowe emitentów spełniają definicję środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zgodnie z paragrafem 6 MSR 7. W szczególności, w odpowiednich sytuacjach, ESMA oczekuje ujawnień w zakresie tego, czy i w jakim stopniu kredyty w rachunku bieżącym (zwłaszcza te wymagające spłaty na żądanie) oraz salda wynikające z cash poolingu uważane są za środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych.

---

[8] *IFRS IC Update: IFRS 3 – Mandatory purchases of non-controlling interests in business combinations, IFRS IC, March 2013* (Aktualizacja IFRS IC: MSSF 3 - obowiązkowe nabycie udziałów niekontrolujących w połączeniu jednostek, MSSF IC, marzec 2013 r.)

[9] *Report: Review of Fair Value Measurement in the IFRS financial statements, ESMA, 12 July 2017*
(Raport: Przegląd w zakresie ustalania wartości godziwej w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF, ESMA, 12 lipca 2017 r.

Wreszcie, ESMA przypomina, że ujawnienie dotyczące sald środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych niedostępnych do wykorzystania przez grupę, wymagane przez paragraf 48 MSR 7 jest również wymagane przez paragrafy 13 i 22 MSSF 12 *Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach*, które odnoszą się do ujawniania informacji o znaczących ograniczeniach (np. statutowych, umownych i regulacyjnych) możliwości dostępu jednostki do aktywów grupy, w tym środków pieniężnych. Takie ujawnienie może być szczególnie przydatne w przypadku istotnych sald utrzymywanych w jurysdykcjach, których waluty podlegają ograniczonej możliwości wymiany lub kontrolom kapitałowym. Jednakże ESMA podkreśla, że nie są to jedyne okoliczności, w których środki pieniężne nie są dostępne do użytku grupy.

Inne kwestie dotyczące rocznych sprawozdań finansowych za rok 2017

ESMA przypomina emitentom, że dla rocznych sprawozdań finansowych za rok 2017 po raz pierwszy zastosowane zostaną wymogi znowelizowanej *Dyrektywy o rachunkowości*[10] (transponowanej do prawa krajowego) dotyczące ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności, a ESMA będzie koordynować działania nadzorcze związane zarówno z informacjami niefinansowymi jak informacjami dotyczącymi ładu korporacyjnego. Podczas, gdy różne ramy ujawnień mogą być zastosowane do wypełnienia wymogów dotyczących określonych dużych grup i jednostek, ESMA wyraża przekonanie, że emitenci powinni spełniać te wymogi w sposób zapewniający informacje najbardziej przydatne dla użytkowników. ESMA uznaje, że *Wytyczne Komisji Europejskiej*[11] opisujące metodologię raportowania informacji niefinansowych mogą być pomocne dla emitentów w tym zakresie.

ESMA przypomina również wszystkim emitentom, że *Dyrektywy o Rachunkowości* i Dyrektywy Transparency wymagają aby sprawozdanie zarządu zawierało rzetelny przegląd rozwoju i wyników działalności emitenta oraz jego sytuacji, wraz z opisem najważniejszych zagrożeń i wątpliwości. Taki przegląd będzie stanowić zrównoważoną, wszechstronną analizę rozwoju i wyników działalności emitenta oraz jego sytuacji, odpowiadającą skali i złożoności tej działalności. Przedstawiając analizę, sprawozdanie z działalności w odpowiednich przypadkach zawiera również odniesienia do kwot wykazanych w rocznych sprawozdaniach finansowych oraz dodatkowe objaśnienia z nimi związane. ESMA przypomina emitentom, by spełniając te wymogi pamiętali o znaczeniu zapewniania informacji specyficznych dla danego podmiotu.

Ponadto, ESMA prosi emitentów o przestrzeganie zasad zawartych w *Wytycznych w sprawie Alternatywnych Pomiarów Wyników* (*Alternative Performance Measures* – APM) w przypadku uwzględnienia APM w rocznym sprawozdaniu finansowym. ESMA przypomina emitentom, by ocenili, czy APM wykorzystane przez nich w rocznym sprawozdaniu finansowym sprzyjają przedstawieniu rzetelnego obrazu rozwoju i wyników działalności. ESMA zachęca także emitentów do monitorowania rozwój w tym obszarze, ponieważ ESMA opublikowała szereg Pytań i Odpowiedzi[12] na ten temat.

Wreszcie, ESMA zaleca emitentom, na których potencjalny wpływ może mieć decyzja Wielkiej Brytanii o wyjściu z Unii Europejskiej (UE), ocenę i ujawnienie związanych z tym zagrożeń i przewidywanych skutków dla ich strategii biznesowej i działalności, odpowiednio do sytuacji, w sprawozdaniach finansowych według MSSF lub w sprawozdaniu z działalności. Na przykład, w ramach sprawozdania finansowego sporządzonego zgodnie z MSSF, ujęcie i wycena podatku odroczonego zgodnie z MSR 12 *Podatek*

[10] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy

[11] *Communication from the Commission — Guidelines on non-financial reporting (methodology for reporting non-financial information)* (Komunikat Komisji - Wytyczne w sprawie sprawozdawczości niefinansowej (metodologia raportowania w zakresie informacji niefinansowych)

[12] *Questions and answers: ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures, ESMA, 12 July 2017* (Pytania i odpowiedzi: Wytyczne ESMA w sprawie Alternatywnych Środków Wykonawczych, ESMA, 12 lipca 2017)

dochodowy może stanowić jeden z obszarów, w którym emitent musi ujawnić wszelkie główne źródła ryzyk i niepewności, których rozstrzygnięcie będzie zależeć od rezultatów negocjacji w sprawie Brexitu.

Aneks: Szczegółowe zalecenia w zakresie ujawnienia wpływu nowych standardów

MSSF 9 *Instrumenty finansowe*

ESMA przypomina emitentom o wymogach wprowadzonych przez MSSF 9 związanych z ujęciem modyfikacji zobowiązania finansowego, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania[13]. Podejście rachunkowości w ramach MSSF 9 różni się od podejścia rachunkowości w ramach MSR 39. Co za tym idzie, w istotnych przypadkach, ESMA nakłania emitentów do zapewnienia oddzielnego ujawnienia wyjaśniającego zmianę zasad (polityki) rachunkowości oraz ich wpływu na księgowanie zobowiązań finansowych istniejących na dzień 31 grudnia 2017 r., które zostały uprzednio zmodyfikowane w ramach MSR 39.

Szczególne zagadnienia związane z zastosowaniem MSSF 9 dla jednostek niebędących instytucjami finansowymi

ESMA oczekuje od emitentów niebędących instytucjami finansowymi ujawnienia informacji w zakresie implementacji MSSF 9 proporcjonalnie do znaczenia instrumentów finansowych w ich działalności oraz opisania i przedstawienia wpływu ilościowego najbardziej znaczących skutków wprowadzenia MSSF 9. ESMA przypomina również emitentom niebędącym instytucjami finansowymi, że nowy model utraty wartości ma zastosowanie do wszystkich aktywów finansowych, włączając „inne aktywa finansowe", utrzymywane jako inwestycje w obligacje korporacyjne, nie wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

ESMA szczególnie podkreśla potrzebę właściwej oceny wpływu wymogów dotyczących utraty wartości należności, zwłaszcza podczas oceny, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego (*significant increase in credit risk* – SICR)[14]. W odniesieniu do należności, których termin wymagalności jest dłuższy niż 12 miesięcy, oczekiwana strata kredytowa (*expected credit loss* – ECL) w całym okresie życia musi zostać ujęta, jeżeli nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego (SICR). Niemniej jednak, aby spełnić wymóg ujawnienia informacji, SICR musi zostać oceniony w odniesieniu do wszystkich należności.

Wreszcie, ESMA oczekuje, ze emitenci niebędący instytucjami finansowymi zapewnią ujawnienie dotyczące wpływu zastosowania nowego modelu rachunkowości zabezpieczeń, w stosownych przypadkach. Takie ujawnienie powinno zapewniać użytkownikom dostateczne informacje na temat tego, w jaki sposób podmiot zamierza zmienić wykorzystanie rachunkowości zabezpieczeń, jej zgodność z polityką zarządzania ryzykiem oraz celami i przewidywanym wpływem na sprawozdania finansowe.

Szczególne zagadnienia związane z zastosowaniem MSSF 9 dla instytucji kredytowych

ESMA chętnie przyjmuje inicjatywy podejmowane przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA)[15] i organy nadzoru ostrożnościowego w celu wspierania wysokiej jakości oraz terminowej implementacji MSSF

[13] Zastosowanie paragrafu B5.4. 6 MSSF 9 skutkujące przeliczeniem zamortyzowanego kosztu zmodyfikowanego zobowiązania finansowego poprzez zdyskontowanie zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej oraz ujęcie jakichkolwiek korekt do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego jako przychody lub koszty w wyniku finansowym na dzień modyfikacji lub wymiany.

[14] Jeżeli emitent nie zastosował uproszczonego podejścia w przypadku należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów oraz należności leasingowych z paragrafu 5.5.15 MSSF 9

[15] *Report: Results from the second EBA impact assessment of IFRS 9, EBA, 13 July* 2017 (Raport: Wyniki drugiej rundy oceny przez EBA wpływu MSSF 9, EBA, 13 lipca 2017 r.)

9 przez instytucje kredytowe oraz promowania spójnej implementacji w Europie. W odniesieniu do ilościowego wpływu zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, ESMA oczekuje, że ujawnienia w rocznych sprawozdaniach finansowych za rok 2017 będą dostatecznie szczegółowe, np. będą ujawniać osobno ilościowy wpływ klasyfikacji i wyceny, utraty wartości oraz rachunkowości zabezpieczeń oraz wyjaśniać główne czynniki najbardziej znaczących wpływów. W przypadku gdy instytucja kredytowa postanowi o wcześniejszym zastosowaniu wymogów dotyczących prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 7.1.2 MSSF 9, ESMA oczekuje oddzielnego ujawnienia ilościowego wpływu zgodnie z wymogami paragrafu 28 MSR 8.

ESMA zwraca uwagę, że europejscy współustawodawcy obecnie rozważają ustalenia przejściowe[16] w celu złagodzenia wpływu MSSF 9 na wskaźniki ostrożnościowe oraz w celu zlecenia ujawnienia przez instytucje ich funduszy własnych, wskaźników kapitałowych opartych o ryzyko oraz wskaźników dźwigni finansowej przy uwzględnieniu wszystkich wymogów MSSF 9. Finalizacja przez współustawodawców oraz EBA[17] rozwiązań przejściowych co do wymogów ujawnień w zakresie MSSF 9 w raportach III Filaru zapewni większą jasność w zakresie wpływu ustaleń przejściowych oraz sposobu, w jaki będą one realizowane przez instytucje. W tym kontekście ESMA zachęca również instytucje kredytowe, w stosownych przypadkach, do ujawnienia wpływu na wskaźnik kapitałowy wyliczony z uwzględnieniem wszystkich wymogów oraz, jeśli dotyczy, na wskaźnik kapitału wyliczony przy zastosowaniu rozwiązań przejściowych.

ESMA oczekuje, że ujawnienia w zakresie stosowania osądu w niektórych kluczowych obszarach standardu będą zapewnione już w rocznym sprawozdaniu finansowym za rok 2017. Przykładowo, ESMA oczekuje, ze instytucje kredytowe dokonają ujawnień w zakresie osądów dokonanych przy definiowaniu modelu biznesowego, analizie, która sprzedaż będzie wedle oczekiwań zgodna z modelem biznesowym utrzymywania dla przepływów pieniężnych, ocenie SICR, definicji niewywiązania się z płatności oraz włączeniu informacji odnoszących się do przyszłości do modelu ECL.

ESMA przyznaje, że implementacja modelu ECL jest najbardziej złożoną częścią MSSF 9 dla instytucji kredytowych (np. ocena SICR, włączenie informacji odnoszących się do przyszłości, dostępność danych i zarządzanie danymi), w związku z czym pozostaje otwarta na inicjatywy służące zapewnieniu większej spójności, np. Wytyczne EBA[18]. Przykładowo, ESMA podkreśla, że ocena SICR jest oceną relatywną, przy porównaniu poziomu ryzyka kredytowego w dniu oceny z ryzykiem kredytowym przy początkowym ujęciu. ESMA rozumie, że w praktyce, dokonując oceny, niektórzy emitenci planują implementację połączenia czynników bezwzględnych i względnych. Jednakże ESMA ponownie podkreśla, że w oparciu o paragraf B5.5.9 MSSF 9, SICR to względna ocena i wykorzystanie czynników bezwzględnych nie powinno rozszerzać zakresu stosowania zwolnienia z tytułu niskiego ryzyka kredytowego.

ESMA zaleca, aby instytucje kredytowe, na które zmiany do MSSF 9 odnośnie wcześniejszej spłaty z ujemną rekompensatą, według oczekiwań, będą miały istotny wpływ, powinny przedstawić wyjaśnienie w zakresie oczekiwanego wpływu, jeżeli jest to wykonalne. Pod warunkiem zatwierdzenia przez UE, ESMA zachęca takie instytucje kredytowe do rozważenia wcześniejszego zastosowania tych zmian, ponieważ może to pomóc uniknąć zmiany początkowo zgłoszonych liczb wymaganych przez MSSF 9. W każdym przypadku, ESMA oczekuje, że tacy emitenci opiszą, czy planują zastosować wcześniej te zmiany czy nie.

[16] Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) Nr 575/2013 w zakresie przejściowego okresu łagodzenia wpływu wprowadzania MSSF 9 na fundusze własne

[17] *Consultation Paper: EBA Guidelines on disclosure requirements on IFRS 9 transitional arrangements, EBA, 13 July 2017*
(Dokument konsultacyjny: Wytyczne EBA dotyczące wymogów ujawnień w ramach rozwiązań przejściowych odnośnie MSSF 9, EBA, 13 lipca 2017 r.)

[18] *Guidelines: Credit institutions' credit risk management practices and accounting for expected credit losses, EBA, 12 May 2017*
(Wytyczne: Praktyki zarządzania ryzykiem kredytowym oraz rachunkowość oczekiwanych strat kredytowych stosowane przez instytucje kredytowe, EBA, 12 maja 2017 r.)

Wreszcie, ESMA podkreśla, że nowy standard będzie skutkował także dużą liczbą ujawnień, które mogą być istotne lub mogą wymagać znaczących działań implementacyjnych. Emitenci są zachęcani do gromadzenia informacji oraz pracy z wyprzedzeniem nad ujawnieniami, w celu zapewnienia konkretnych, szczegółowych i przydatnych ujawnień w zakresie zastosowania standardu po raz pierwszy w 2018 roku. Na przykład, ESMA zwraca uwagę na nowe ujawnienia związane ze składnikami aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oraz z rachunkowością zabezpieczeń[19] w MSSF 7 - *Instrumenty finansowe: Ujawnianie informacji.*

Kwestie dotyczące wyceny aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (kredyty niepracujące / non-performing loans – NPLs[20])

ESMA wspiera obejmujące całą UE działania związane z NPL w europejskim sektorze bankowym[21]. ESMA uznaje, że odpowiednia rachunkowość aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe zgodnie z MSR 39 oraz ich ujawnienie w sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z MSSF to ważny krok na drodze do wspierania zwiększonej przejrzystości. ESMA uważa, że poprawa rachunkowości aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oraz ujawnień wniesionych przez wprowadzenie modelu ECL przyczyniłyby się do podjęcia kwestii NPL w 2018 r.

ESMA zaleca emitentom posiadającym istotne kwoty aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, dokładne przeanalizowanie dotychczasowych zasad (polityki) rachunkowości odnośnie wyceny aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. W szczególności ESMA oczekuje, że instytucje kredytowe krytycznie ocenią, czy ich szacunki dotyczące oczekiwanych przepływów pieniężnych z NPL i w stosownych sytuacjach z powiązanych zabezpieczeń są realistyczne oraz obiektywne oraz jakie zmiany muszą być wprowadzone, aby były odpowiednie w ramach modelu ECL z MSSF 9[22].

Ponadto, ESMA zdecydowanie zachęca instytucje kredytowe z wysokim poziomem NPL do zapewnienia dostatecznych i szczegółowych informacji. W tym kontekście ESMA pozytywnie ocenia pracę wykonywaną przez EBA związaną z ujawnieniami w zakresie III Filaru odnośnie NPL oraz inicjatywy SSM[23] służące dalszej harmonizacji ujawnień związanych z NPL z perspektywy ostrożnościowej. ESMA zwraca uwagę, że Rada Unii Europejskiej zażądała od EBA, w porozumieniu z ESMA, wzmocnienia wymogów ujawniania informacji w zakresie jakości aktywów i kredytów niepracujących dla wszystkich banków do końca 2018[24]. W tym kontekście ESMA zachęca instytucje kredytowe, aby wykorzystały dane przedstawiane do ujawnień ostrożnościowych oraz poprawiały przejrzystość i porównywalność swoich ujawnień odnośnie aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe w sprawozdaniach finansowych.

---

[19] Nowe ujawnienie w MSSF 7 związane z rachunkowością zabezpieczeń ma zastosowanie, jeżeli stosowany jest model rachunkowości zabezpieczeń z MSR 39 lub z MSSF 9

[20] Podczas, gdy definicja niepracujących ekspozycji/kredytów (NPE/NPL) dla celów ostrożnościowych może być szersza niż dla celów rachunkowości, wielu uczestników rynku stosuje te terminy zamiennie. Gdy termin NPL jest stosowany w sprawozdaniach finansowych, ESMA zachęca instytucje kredytowe do podania jasnej definicji dla użytkowników w celu umożliwienia im zrozumienia różnicy, jeżeli taka istnieje, pomiędzy tym terminem a aktywami finansowymi dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe w ramach MSSF 9.

[21] Patrz: *Action plan to tackle NPL in Europe, Council of the EU, 11 July 2017, Report: Resolving NPL in Europe, ESRB, 11 July 2017* (Plan działań rozwiązania problemu NPL w Europie, Rada UE, 11 lipca 2017 r., Raport: Rozwiązanie kwestii NPL w Europie, ESRB, 11 lipca 2017 r.)

[22] Zmiany mogą być wymagane na przykład, aby w pełni włączyć odnoszące się do przyszłości parametry, uwzględnić praktyki *forbearance* i ponowne niewywiązanie się z zobowiązania

[23] *Guidance: Guidance to banks on non-performing loans, Single Supervisory Mechanism (SSM), March 2017* (Wytyczne: Wytyczne dla banków w zakresie kredytów niepracujących, Jednolity Mechanizm Nadzorczy, marzec 2017 r.

[24] *Council conclusions on the Action plan to tackle non-performing loans in Europe, Council of the European Union, 11 July 2017* (Wnioski Rady w zakresie planu działania rozwiązania problemu NPL w Europie, Rada Unii Europejskiej, 11 lipca 2017 r.)

Szczególne zagadnienia związane z zastosowaniem MSSF 9 dla przedsiębiorstw/konglomeratów ubezpieczeniowych

ESMA zwraca uwagę, że zmiany do MSSF 4 *Umowy Ubezpieczeniowe*[25] pozwalają jednostce sprawozdawczej na zastosowanie podejścia „nakładkowego" *(overlay approach)*, jeżeli określone warunki zostaną spełnione. ESMA podkreśla, że takie jednostki sprawozdawcze muszą zastosować MSSF 9 w całości i oczekuje, że jednostki te ujawnią, że planują wykorzystywać podejście „nakładkowe" oraz wyjaśnią użytkownikom oczekiwany wpływ na wyniki finansowe w okresie jego początkowego zastosowania.

ESMA zauważa, że jednostka sprawozdawcza, będąca ubezpieczycielem, której działalność jest w przeważającej części związana z ubezpieczeniami może nadal stosować MSR 39 zamiast MSSF 9 do 2021 roku. ESMA oczekuje, ze jednostki planujące skorzystać z tej opcji wyraźnie ujawnią ten fakt w sprawozdaniach finansowych za rok 2017. Bazując na zasadach zawartych w MSR 8, ESMA oczekuje również, że emitenci ci zapewnią dostateczne informacje w zakresie założeń i osądów dokonanych podczas ustalania, czy spełniają oni wymogi paragrafu 20D MSSF 4 i tym samym kwalifikują się do zastosowania możliwości rozpoczęcia stosowania tego standardu w późniejszym terminie. Ponadto, ESMA zwraca uwagę na dodatkowe ujawnienia, które muszą zostać dokonane przez emitentów korzystających z możliwości rozpoczęcia stosowania MSSF 9 w późniejszym terminie w oparciu o wymogi paragrafu 39E oraz 39G MSSF 4.

ESMA przypomina, że w trakcie zatwierdzania wyżej wymienionych zmian do MSSF 4, europejscy współustawodawcy pozwolili również na wykorzystanie możliwości rozpoczęcia stosowania standardu w późniejszym terminie dla podmiotów prawnych w sektorze ubezpieczeń konglomeratu finansowego[26]. Mające się wkrótce ukazać Rozporządzenie Komisji zawiera zakaz przenoszenia instrumentów finansowych (innych niż te wycenione w wartości godziwej przez wynik finansowy) pomiędzy sektorem ubezpieczeń oraz wszelkimi innymi sektorami konglomeratu finansowego oraz wymaga dodatkowych zabezpieczeń i ujawnień.

ESMA oczekuje, by emitenci korzystający z tej ostatniej opcji wyraźnie ujawnili ten fakt w sprawozdaniu finansowym za rok 2017 sporządzonym według MSSF i wskazali sposób, w jaki warunki tej opcji odnoszą się do nich. W szczególności ESMA zwraca uwagę emitentów na znaczenie ujawniania na rynku kwot aktywów finansowych na rynku, dla których zastosowanie MSSF 9 zostało odroczone oraz charakter i zakres znaczących ograniczeń stosowania aktywów grupy podlegających zakazowi przeniesienia. Ponadto, dla podmiotów grupy poza sektorem ubezpieczeń nieuprawnionych do możliwości rozpoczęcia stosowania standardu w późniejszym terminie, ujawnienia związane z MSSF 9 przed przejściem powinny być przedstawione zgodnie z MSR 8.

MSSF 15 Przychody z umów z klientami

MSSF 15 zastępuje wymagania w MSR 18 *Przychody* oraz MSR 11 *Umowy o usługę budowlaną* oraz związane z nimi interpretacje. Podczas, gdy dla niektórych typów transakcji wpływ nowych wymogów może być ograniczony, dla innych oczekiwane są znaczące zmiany w terminie oraz kwocie ujęcia przychodów oraz w osądach wpływających na kluczowe decyzje odnośnie zasad (polityki), przykładowo dla niektórych długoterminowych umów i wieloelementowych uzgodnień. ESMA zwraca uwagę na niektóre kluczowe obszary zastosowania nowego modelu, gdzie, w zależności od modelu biznesowego emitentów i istniejącej praktyki, należy również dokonać konkretnych ujawnień.

[25] *Amendments to IFRS 4: Applying IFRS 9 Financial Instruments with IFRS 4 Insurance Contracts issued in September 2016* (Zmiany do MSSF 4: Stosowanie MSSF 9 *Instrumenty finansowe* wraz z MSSF 4 *Umowy Ubezpieczeniowe* wydane we wrześniu 2016 r.)

[26] Określone w Dyrektywie 2002/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej ("FICOD")

ESMA zauważa, że zastosowanie nowych wymogów określonych w paragrafach 22-30 MSSF 15 odnośnie identyfikacji zobowiązań do wykonania świadczenia może powodować rozdzielenie umów i określenie trybów ujmowania przychodów, które różnią się od obecnej praktyki. Pod tym względem, ESMA zwraca uwagę, że zastosowanie paragrafów B48-B51 MSSF 15 może być kluczowe w celu oceny, czy bezzwrotne opłaty płatne z góry mogą odnosić się do przekazania towarów i usług oraz w jaki sposób konkluzja może wpływać na pojawienie się przychodów w miarę upływu czasu w porównaniu do dotychczasowej praktyki.

ESMA odnotowuje również, że zmiany w trybie ujmowania przychodów mogą również powstać w związku z zastosowaniem metody mierzenia stopnia całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczeń w ramach umowy. Szczególnie, ESMA nakłania emitentów do uwzględnienia nowych wymogów określonych w paragrafie B15 MSSF 15 aby dopilnować, że stosowana metoda jest dostatecznie szczegółowa by zapewnić, że produkcja w toku lub wyroby gotowe, nad którymi kontrolę sprawuje klient są uwzględnianie w pomiarze wyników na dzień sprawozdawczy.

ESMA przypomina emitentom, że wytyczne w MSSF 15 w zakresie rozróżnienia między pośrednikiem a zleceniodawcą są oparte na koncepcji "kontroli", która różni się od obecnie stosowanego pojęcia przeniesienia "ryzyka i korzyści".

ESMA wskazuje, że w pewnych okolicznościach analiza oparta o paragrafy B34-B38 odnośnie tego, czy strona jest pośrednikiem czy zleceniodawcą obejmuje osąd oraz może wpływać na kwotę i termin rozpoznania przychodów.

Nowe wymogi w zakresie ustalenia ceny transakcyjnej w MSSF 15 wymagają od emitentów ujęcia wszelkiego wynagrodzenia zmiennego w wysokości szacowanej kwoty, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi odwrócenie znaczącej części kwoty wcześniej ujętych skumulowanych przychodów w momencie, kiedy ustanie niepewność co do wysokości wynagrodzenia zmiennego (oraz z uwzględnieniem zwolnienia dla tantiem ujmowanych w oparciu o wartość sprzedaży lub częstość użytkowania). ESMA zwraca uwagę emitentów na fakt, że zastosowanie paragrafów 50, 53, 56 oraz 57 MSSF 15 wiąże się z pewnym stopniem osądu. Jako, że MSR 18 nie zawierał szczegółowych wskazówek co do ujmowania wynagrodzenia zmiennego, ESMA zauważa, że może mieć to znaczący wpływ dla emitentów, którzy albo nigdy nie ujmowali przychodów wynikających z wynagrodzenia zmiennego do momentu, gdy powiązane kwoty stały się pewne albo ujmowali przychody na podstawie różniącej się od wymogów w MSSF 15.

ESMA podkreśla, że przy ocenie ceny transakcyjnej, kwota ujętych przychodów może zależeć również od tego, czy umowa zawiera istotny element finansowania. Paragrafy 61 i 62 wyznaczają kryteria i czynniki do oceny czy element finansowania jest istotny. ESMA wskazuje, że emitenci muszą wprowadzić określoną politykę celem rozpoznania i wyceny istotnych elementów finansowania. ESMA zachęca emitentów do oceny czy element finansowania istnieje dla różnych rodzajów umów, które wydaje, gdyż taki element może stać się stosowny w odpowiedzi na przyszły wzrost stóp procentowych.

ESMA zwraca uwagę emitentów na fakt, że MSSF 15 wprowadza szczegółowe wytyczne dotyczące ujmowania przychodów wynikających z licencji do praw dotyczących własności intelektualnej. ESMA szczególnie podkreśla, że emitenci muszą zachować szczególną uwagę podczas dokonywania oceny wymaganej przez paragraf B58 MSSF 15 w celu oceny, czy przyrzeczenie udzielenia licencji przez jednostkę do praw dotyczących własności intelektualnej stanowi przyrzeczenie do zapewnienia prawa dostępu do własności intelektualnej.

Paragraf 91 i 95 MSSF 15 podaje nowe wytyczne co do kosztów umowy, które w określonych warunkach, będą aktywowane. W szczególności ESMA przypomina emitentom, że zgodnie z paragrafem 96 MSSF 15 wytyczne w paragrafie 91 nie mają zastosowania do kosztów poniesionych w związku z wykonywaniem umowy zawartej z klientem, które są objęte zakresem innych standardów (takie jak MSR 2 *Zapasy,* MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* oraz MSR 38 *Wartości niematerialne np. koszty szkolenia personelu).*

Wreszcie, ESMA podkreśla znaczenie dokonywanej przez emitenta oceny specyficznej dla danego podmiotu odnośnie tego, które ujawnienia są najbardziej przydatne dla zapewnienia informacji o oczekiwanym możliwym wpływie MSSF 15 na wszystkie istotne aspekty implementacji tego nowego standardu.

MSSF 16 *Leasing*

MSSF 16 zastąpi wymogi w MSR 17 *Leasing* oraz związane z nim interpretacje i wejdzie w życie od 1 stycznia 2019 r. Niemniej jednak, pod warunkiem zatwierdzenia przez Unię Europejską, emitenci mogą wcześniej zastosować MSSF 16 jednocześnie z zastosowaniem MSSF 15.

ESMA oczekuje, że emitenci, którzy zastosują wcześniej MSSF 16 będą w stanie przekazać w rocznym sprawozdaniu finansowym za rok 2017 szczegółowe informacje jakościowe i ilościowe w zakresie oczekiwanego znaczącego wpływu nowego standardu, w sposób umożliwiający użytkownikowi ocenę odnośnie tego w jaki sposób nowy standard wpłynie na sprawozdanie finansowe. Pod tym względem ESMA zaleca, aby emitenci zapewnili informacje odnośnie

wybranej metody przejścia oraz wyjaśnili, w jaki sposób kluczowe osądy konieczne dla zastosowania nowych wymogów mogą wpłynąć na rachunkowość leasingu, na przykład, analizę okresu leasingu wymaganą przez paragraf 19 MSSF 16.

Wreszcie, ESMA wskazuje, że z chwilą zastosowania MSSF 16, trzeba będzie dokonać ujawnień wymaganych przez Załącznik C standardu odnoszący się do pierwszego zastosowania. ESMA przypomina w szczególności emitentom, że w trakcie stosowania uproszczonego przejściowego podejścia, emitenci, zgodnie z wymogiem paragrafu C12 (b), muszą wyjaśnić różnicę pomiędzy kwotami przyszłych opłat, do których są zobowiązani z tytułu leasingu operacyjnego, ujawnionymi zgodnie z MSR 17, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w dniu zastosowania MSSF 16 oraz że, zgodnie z paragrafem C7, dane porównawcze nie mogą być przekształcone.